

IMPLICAȚIILE JURIDICE ALE UTILIZĂRII CAMERELOR DE BORD (DASHCAMS)

Autori: Marcu Florea (Associate) și Monica Stătescu (Senior Associate)

Dezvoltarea tehnologiei este foarte accelerată, iar de multe ori reglementările legale rămân în urma evoluției tehnicii sau a aplicațiilor practice ale acesteia. Uneori existența unui vid legislativ este explicabilă, întrucât este imposibil pentru legiuitor să prevadă traiectoria și modul în care tehnologia se dezvoltă. Pe de altă parte, atunci când diverse tipuri de tehnologii apar și încep să fie folosite pe scară largă, este de așteptat ca reglementarea să „prindă din urmă” realitatea socială astfel încât să creeze un cadru legislativ care să dea certitudine și să echilibreze interesele în joc. Unul dintre exemplele în care reglementarea legală pare ca a rămas în urma evoluției tehnologice este reprezentat de utilizarea aparaturii de tip dashcams (camere de bord).

1. Ce sunt camerele de bord?

Camerele de bord sunt dispozitive montate, în general, în partea din față a unui autoturism care înregistrează, în mod continuu imagini din unghiul în care sunt montate. Alternativ, acestea pot fi montate și pe casca unui motociclist sau biciclist. Dispozitivele pot fi utilizate pentru divertisment, spre exemplu imaginile pot fi păstrate ca amintire, pentru surprinderea unor momente amuzante sau memorabile dar și pentru surprinderea unor evenimente mai puțin plăcute, precum un accident sau un episod de violență în trafic. Multitudinea de oferte de aparatură și numărul mare de înregistrări surprinse cu acestea, disponibile pe platformele on-line, demonstrează utilizarea pe scară relativ largă a acestui tip de tehnologie, inclusiv la noi în țară.

2. Aspecte juridice de luat în considerare atunci când vrem să utilizăm camere de bord

Utilizarea camerelor video pentru înregistrarea traficului poate părea o chestiune relativ simplă întrucât se află la îndemana oricui însă implicațiile juridice pot fi surprinzătoare și este bine să se ținem seama de ele atunci când dorim să utilizăm o asemenea tehnologie. În fapt, o multitudine de reglementări legale, între care cele privind protecția datelor cu caracter personal sau dreptul proprietății intelectuale pot avea incidență în această situație.

a. Câteva considerații generale privind protecția datelor cu caracter personal

Înregistrarea imaginilor în trafic reprezintă o prelucrare a datelor cu caracter personal. Reglementarea în acest domeniu are ca scop asigurarea dreptului la viața privată prin reglementarea prelucrării datelor privind o persoană identificată sau identificabilă (numele, datele de identificare, starea de sănătate, imaginea unei persoane sunt date cu caracter personal etc.).

Imaginile pietonilor, ale altor participanți la trafic sau a numerelor de înmatriculare ale mașinilor pot duce la identificarea unei persoane, deci reprezintă date cu caracter personal. Procesarea acestora este reglementată în principal de Legea nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date. Legislația nu se aplică prelucrărilor de date cu caracter personal efectuate de persoane fizice exclusiv pentru uzul lor personal, dacă datele în cauză nu sunt destinate a fi dezvăluite.

În acest context, este de menționat ca Curtea de Justiție a Uniunii Europene a stabilit în Cauza C-212/13 Rynes vs. Urad că derogările și limitările dreptului la viața privată trebuie să fie efectuate în limitele strictului necesar. Curtea a decis în această cauză că instalarea și operarea unui sistem de supraveghere video de către o persoană fizică pentru monitorizarea intrării în curtea casei sale, o parte din spațiul public de trecere din fața casei, precum și intrarea în locuința situată vizavi reprezintă o prelucrare de date ce excede uzului personal. Întrucât supravegherea din speță se extindea și la spațiul public, s-a considerat ca nu reprezintă o activitate exclusiv personală și domestică.

Decizia CJUE este destul de controversată întrucât pare să indice ca orice filmare care nu este făcută în cadru privat/domestic nu poate beneficia de excepția de la aplicabilitatea legislației privind datele cu caracter personal. Astfel, în lumina interpretării CJUE, legislația cu privire la protecția datelor cu caracter personal ar fi aplicabilă și în cazul înregistrării imaginilor folosind o cameră de bord întrucât și acesta prelucrare presupune prelucrarea de imagini dintr-un spațiu public.

b. Consimțământul persoanei vizate

Autoritatea de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal din România a emis în anul 2012 o decizie privind prelucrarea datelor cu caracter personal prin utilizarea mijloacelor de supraveghere video¹. Documentul reglementează în mod generic prelucrarea datelor incluse în înregistrări video.

Decizia prevede expres că numerele de înmatriculare ale vehiculelor sunt date cu caracter personal. În același timp este reluat principiul proporționalității prelucrării raportată la scop, astfel încât înregistrarea video poate fi efectuată în scopul realizării unor interese legitime, cu condiția să nu se prejudicieze drepturile și libertățile fundamentale sau interesul persoanelor vizate (al persoanelor care sunt filmate).

Ca regulă prelucrarea datelor se poate efectua numai cu consimțământul expres și neechivoc al persoanei vizate. Evident în cazul filmării cu camera de bord, obținerea unui asemenea consimțământ este practic imposibilă datorită specificului prelucrării de date. Legea prevede, însă, trei excepții de la necesitatea obținerii consimțământului, respectiv (i) [prelucrarea] în vederea protejării vieții, integrității fizice sau sănătății persoanei vizate ori a unei alte persoane amenințate sau (ii) când [prelucrarea] este necesară în vederea realizării unui interes legitim al operatorului sau al terțului căruia îi sunt dezvăluite datele, cu condiția ca acest interes să nu prejudicieze interesul sau drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei vizate și (iii) în cazul în care datele cu caracter personal sunt făcute publice în mod manifest.

Este discutabil dacă filmarea cu camera de bord se încadrează în vreuna dintre excepțiile de la obligația obținerii consimțământului persoanei vizate. Excepția de la punctul i) de mai sus nu pare în principiu aplicabilă în cazul filmării cu camera de bord iar pentru încadrarea la excepția de la punctul ii) de mai sus este necesară dovedirea unui interes legitim, care să nu prejudicieze interesul sau drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei vizate. Un potențial interes

¹ Decizia 52/2012 a președintelui Autorității Naționale de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal privind prelucrarea datelor cu caracter personal prin utilizarea mijloacelor de supraveghere video

legitim ar putea fi preconstituirea de probe în caz de accident rutier, acesta fiind de altfel motivul principal pentru care camerele de bord sunt utilizate. Într-o interpretare extensivă, prelucrarea imaginilor surprinse în trafic s-ar putea încadra și în cea de-a treia excepție, dacă considerăm că datele cu caracter personal astfel prelucrate sunt făcute publice în mod manifest.

c. Informarea persoanei vizate

Ca regulă, chiar în situația în care consimțământul persoanei vizate nu este necesar, este necesară informarea respectivei persoane cu privire la numeroase aspecte între care identitatea persoanei care prelucrează datele, faptul înregistrării imaginilor și categoriile de destinatari ai acestora, drepturile persoanei vizate și modul de exercitare a acestora (spre exemplu dreptul de a cere ștergerea datelor); datorită specificului procesării de date, atât comunicarea acestor informații cât și asigurarea mijloacelor de exercitare a drepturilor este practic dificil dacă nu chiar imposibil de realizat în cazul prelucrării datelor surprinse prin camere de bord.

Reglementarea specifică privind monitorizarea video prevede de asemenea ca este necesară semnalizarea înregistrării printr-o pictogramă care să conțină o imagine reprezentativă cu vizibilitate suficientă, la o distanță rezonabilă de locul unde sunt amplasate camerele de supraveghere video.

Tot cu privire la prelucrarea datelor video există dispoziții exprese referitoare la durata de stocare a datelor obținute prin intermediul sistemului de supraveghere, respectiv o perioadă de max. 30 de zile cu excepția cazurilor prevăzute de lege sau temeinic justificate. În consecință, ca principiu, nu avem voie să păstrăm imaginile filmate mai mult de 30 de zile.

d. Dreptul la propria imagine

Codul Civil reglementează dreptul la propria imagine în cadrul drepturilor personalității din secțiunea destinată respectului vieții private și demnității persoanei umane. Potrivit reglementărilor legale, orice persoană are dreptul de a se opune ca imaginea sa să fie reprodusă, precum și dreptul de a autoriza utilizarea imaginii sale. Și legea 8/1996 privind dreptul de autor și drepturi conexe reglementează dreptul la imagine, în contextul utilizării înfățișării unei persoane pentru realizarea de portrete. Prevederea este destinată, însă, protecției împotriva unui anumit tip de utilizare a imaginii și, în opinia noastră, nu este incidența dacă persoana în cauză nu este vizată în mod particular în cadrul filmării.

Aplicarea dispozițiilor specifice dreptului civil și a dreptului proprietății intelectuale depinde de modul în care este folosită camera și, într-o anumită măsură, de folosirea ulterioară a imaginilor surprinse.

e. Amplasarea și dimensiunea camerelor de bord

Alte aspecte legale care trebuie luate în considerare în momentul achiziționării și instalării unei camere de bord sunt prevederile specifice circulației rutiere.² Astfel, este interzisă conducătorilor auto aplicarea pe parbriz de inscripții sau accesorii care restrâng sau estompează vizibilitatea conducătorului ori a pasagerilor, atât în interior cât și în exterior. Dimensiunea și amplasarea camerelor de bord trebuie să nu incomodeze conducătorul auto. Reglementarea este destul de vagă iar aplicarea ei este la latitudinea autorităților administrative.

² Regulamentul din 4 octombrie 2006 de aplicare a OG 195/2002 privind circulația pe drumurile publice

3. Reglementări din alte state membre ale Uniunii Europene

În alte state din Uniunea Europeană utilizarea camerelor de bord a primit mai multă atenție și este mai clar și strict reglementată decât în țara noastră. În Austria utilizarea camerelor de bord a fost interzisă încă din anul 2012, iar încălcarea acestei interdicții poate aduce amenzi între EURO 10,000 și 25,000. În mod similar, în Luxembourg conducătorii auto nu au voie să utilizeze astfel de dispozitive. În alte state, ca de exemplu Franța, camerele sunt permise dacă nu aduc atingere vizibilității sau dacă nu îl distrag pe conducătorul auto.³

Cea mai interesantă reglementare vine, însă, din Belgia unde în anul 2014 autoritatea ce are în competență reglementarea chestiunilor legate de viața privată a emis o reglementare specifică pentru această chestiune. Astfel, autoritatea din Belgia face o distincție între folosirea camerelor (i) pentru scopuri recreaționale (ii) pentru folosirea probelor în caz de accident (iii) pentru înregistrări în interiorul unui taxi. Pentru primul scop, reglementarea nu se aplică dacă înregistrarea nu este publicată on-line și pusă la dispoziția altora. Pentru cel de-al doilea scop, este necesară informarea persoanei implicate în accident imediat după coliziune în legătură cu faptul că este înregistrată, în situația în care persoanele discută după producerea accidentului. În plus, utilizatorul camerei va fi obligat să notifice cu privire la acest lucru autoritatea de supraveghere din Belgia. În al treilea caz, camera este considerată a supraveghea un spațiu privat. Șoferul trebuie să informeze persoana vizată despre faptul că este înregistrată și să notifice autoritatea și pe șeful poliției despre intenția de a utiliza dispozitivul de filmat.⁴

4. Concluzie

Lipsa unei reglementări specifice pentru utilizarea camerelor de bord în România și aplicarea cadrului general de reglementare are ca efect conturarea unui regim juridic neclar și câteodată, dificil de respectat.

În acest context ar fi de dorit ca și legiuitorul român să adapteze legislația actuală la realitățile utilizării camerelor de bord pentru a trasa un regim juridic expres și dedicat acestui tip de activitate cu reguli clare și a căror respectare să nu fie excesiv de oneroasă pentru utilizatori. În ce privește protecția datelor cu caracter personal credem ca cerințele specifice ar trebui adaptate și în funcție de modul de utilizare ulterioară a datelor prelucrate.

³ New Dashcam Rules Around Europe – Rallye Austria Legends disponibil la:

<https://driveeurope.co.uk/2014/09/24/zeelandbrug/>

⁴ Belgian Privacy Commission's position on the use of dashcams disponibil la:

<http://www.stibbe.com/en/news/2014/july/belgian-privacy-commissions-position-on-the-use-of-dashcams>